

PRIKAZI KNJIGA

Branko Jakaša, Sistem plovidbenog prava Jugoslavije, knjiga IV. Plovidbene nezgode, svezak 1. Zajedničke avarije, Zagreb 1987, str. 221.

U okviru Sistema plovidbenog prava Jugoslavije Branko Jakaša obrađuje u 1. svesku IV. knjige institut zajedničkih avarija. Tim djelom je bitno obogaćena domaća, ne preobilna literatura, s obzirom na zajedničke avarije.

Uvodni dio te knjige najprije obrazlaže izbor riječi »avarija« za ime tog instituta umjesto riječi »havarija«, i to s razloga jer je ona izabrana u Pomorskoj enciklopediji (sv. 1, str. 318), makar je riječ »havarija« uvrštena u Zakon o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi od 1977. Čini nam se da je izbor autora dobar, a to tim više što se riječ »havarija« očito naslanja na nje-mačku riječ »Haverei«, iako u engleskom (»average«), francuskom (»avarie«) i talijanskom (»avaria«) jeziku upotrijebljena riječ nema slova »H«.

Odlika je tog uvoda da prati razvoj instituta od antike do York-Antwer-penskih pravila 1974. i na to nadovezuje obradu i kritiku raznih teoretskih temelja sugeriranih za taj institut. Autor smatra da teorija ugovora ima prednosti pred drugima. Međutim drži da je zajednička avarija samostalni pravni institut, iako imaju sličnosti s njom odredbe čl. 217. i 219. ZOO-a. Isto tako smatra da se institut z.a. ne bi mogao protegnuti na druge grane saobraćaja (iako se takvo shvaćanje pojavljuje u literaturi), jer nema za to zakonskog temelja pa će se odgovarajući problemi morati rješavati po ZOO.

Nadalje, još uvijek u uvodnom dijelu, raspravlja se o primjeni prava, pa se razlikuju slučajevi u kojima je obvezatna primjena jugoslavenskog prava (st. 2. čl. 1007 ZPUP) od onih u kojima vlada načelo autonomije volje stranaka (st. 1. čl. 1007 ZPUP). Samo u slučaju da se nije moglo utvrditi koje je ugovoreno pravo dolazi do primjene gotovo općeprihvaćeno pravo luke u kojoj je iskrcan posljednji dio tereta koji se na brodu nalazio u času izvršenja čina zajedničke avarije (čl. 797, t. 6 ZPUP). Shvaćanje da ugo-veno primjenljivo pravo za prijevozni posao, ako nema izričite odredbe za z.a., vrijedi i za z.a. doista se nameće ne samo iz načelnih nego još i više iz praktičnih razloga.

Nakon uvodnog dijela slijede poglavlja o pojmu i pretpostavkama z.a. u kojemu su iscrpno obrađeni i pojmovi i pretpostavke z.a. Pri tome je ne samo uzet stalni obzir na YAP (York-Antwerpenska pravila) i na jugoslavenski

Zakon nego je upotrijebljena i domaća i strana literatura i sudska praksa. Za ovu posljednju se smije reći da je u praksi sudova rijetka, jer se kao što pisac i ističe, u većini slučajeva sporovi rješavaju izvan sudova.

Nakon toga dolazi poglavlje o posebnim slučajevima z.a. Ono se dijeli na odsjeke o avarijama štete (s pododsjecima o štetama na teretu i na brodu) i o avarijama troškovima. Materija je i ovdje obrađena s teoretskog i praktičnog gledišta isprobanom piščevom metodom.

Nakon toga u poglavlju o likvidaciji z.a. stavlja se naglasak na opseg dužničke i vjerovničke mase, a u odsjeku o utvrđivanju visine doprinosa u z.a. i odsjeku o načinu osiguranja potraživanja iz z.a. na praksu i njen odnos prema YAP i ZPUP.

Postupak likvidacije z.a. na način kako je normiran u Zakonu je izvorni tekst koji u doba njegovog redigiranja nije imao uzora. U međuvremenu je i u Francuskoj i u SR Njemačkoj donesen analogan propis, ali koji se međusobno a i prema našem Zakonu razlikuju, iako im je osnovno načelo da propisuju postupak likvidacije z.a., jugoslavenski Zakon je u cijelosti obuhvatio postupak te likvidacije. Autor koji je i sam sudjelovao u izradi tih propisa, navodeći komentar S. Trive uz odgovarajuće odredbe Zakona, vrlo detaljno opisuje postupak i ocjenjuje kritički njegove odredbe.

Na kraju ove knjige Jakaša poklanja posebnu pažnju pitanju zastare potraživanja iz z.a., a napose o njenom odnosu prema zastari potraživanja iz prijevoznog ugovora i o obustavi toka roka zastare (prema čl. 832. Zakona). Kako obustava zastare traje za čitavo vrijeme postupka likvidacije z.a., istek zastare može biti vrlo dalek od njenog početka. Pri tome autor ističe da obustava prema ZPUP djeluje prema svima, a ona iz ZOO samo među strankama kojih se tiče. Što se tiče prekida zastare, prihvaća i za područje z.a. norme ZOO (čl. 387—390. ZOO), jer ih smatra za to prikladnima.

Mislimo da ne preveliki broj štamparskih grešaka neće smanjiti čitkost knjige, a i ne diraju u bit teksta.

Ovo djelo će približiti institut zajedničke avarije ne samo studentima raznih stupnjeva studija nego će i praksi izvrsno poslužiti u stvaranju kadrova vještih obradi tog specifičnog instituta, tako različitog od ostalih pravnih, pa i pomorskopravnih, instituta. Uostalom to je bio i cilj ovog djela, ali to doprinosi njegovoj vrijednosti i na području pravnoteoretskih istraživačkih nastojanja.

Emilio Pallua,
znanstveni savjetnik u m.

Summary

Branko Jakaša, Sistem plovidbenog prava Jugoslavije, knjiga IV, svezak 1, Zajedničke avarije (System of the Navigational Law of Yugoslavia) Book IV, volume I, pp. 221, Zagreb 1987.

Professor Jakaša deals with general average on the basis of the new Yugoslav Law on Maritime and Internal Navigation of 1977, but using rich comparative material. This is the first monography concerning general average since the publication of the new law and the only previous works on general average were published several decades ago. It permits study in nepth of all the problems arising in the despatch of general average and will thus be of use not only to students but also to practitioners.